

Asia: Dragon Mining Oy, Vammalan rikastamon rikastushiekka-alueen laajentaminen ja rikastamon toiminnan muutos, Sastamala, YVA (LVV-U/53190/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskus Vammalan rikastushiekka-alueen laajentamisen YVA-ohjelmasta.

Luonnonvarakeskus (Luke) kiittää mahdollisuudesta lausua Dragon Mining Oy:n Vammalan rikastamon rikastushiekka-alueen laajentamista ja rikastamon toiminnan muutosta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja keskittyy lausunnossaan pääosin oman toimialansa asioihin. Hanke käsittää rikastushiekka-alueen laajentamisen, rikastamon toiminta-ajan pidentämisen sekä tuotannon noston nykyisestä 300 000 tn vuodessa 350 000 tn vuodessa. YVA-ohjelmassa tarkastellaan nollavaihtoehtoa lisäksi neljää toteutusvaihtoehtoa, joista osa perustuu märkäläjäytukseen ja osa kuivaläjäytukseen. Eri vaihtoehtoisissa läjitysalueen paikka, pinta-ala ja läjityskapasiteetti vaihtelevat.

2 Lausunto

Luken näkemyksen mukaan hankkeen todennäköisesti merkittävimmät ympäristövaikutukset kohdistuvat pintavesiin, vesiluontoon, kalastoon, luonnon monimuotoisuuteen sekä osin myös maaperään, pohjavesiin ja ilmanlaatuun. YVA-ohjelmassa pintavesivaikutukset on tunnistettu yhdeksi hankkeen merkittävimmistä vaikutuksista, ja ohjelmassa kuvataan, että rikastushiekka-alueen laajeneminen kasvattaa alueelle tulevaa vesimäärää sekä voi vaikuttaa purkuvesimääriin ja kuormitukseen. Vesienhallintaa, käsittelyä ja purkua on kuvattu nykytilan osalta yksityiskohtaisesti, ja vaikutusten arviointi on tarkoitus toteuttaa mallinnoin YVA-selostusvaiheessa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että toiminnassa muodostuvat ja ympäristöön johdettavat vedet voivat sisältää sulfaatteja sekä metalleja, kuten nikkeliä, arseenia ja kadmiumia. YVA-ohjelmassa on kuvattu nykyisen ympäristöluvan päästö- ja kuormitusraja-arvot sekä todettu, että vuosien 2024–2025 kuormitus on pysynyt lupaehtojen puitteissa. Tämä ei kuitenkaan poista tarvetta arvioida laajennuksen vaikutuksia suhteessa vastaanottavien vesistöjen ekologiseen ja kemialliseen tilaan sekä vesienhoidon tavoitteisiin.

Kalaston ja vesieliöstön näkökulmasta keskeisiä ovat Ekojoen ja Rautaveden tilaan kohdistuvat muutokset. YVA-ohjelma sisältää oman osionsa vesibiologiasta ja kalastosta sekä viittauksen kalataloudelliseen tarkkailuun.

Luke pitää tärkeänä, että kalastovaikutuksia tarkastellaan vedenlaadun muutosten lisäksi myös lisääntymisolosuhteiden, ravintoverkon, bioakkumulaation sekä pitkän aikavälin kalakantavaikutusten kautta. Tämä on perusteltua erityisesti tilanteessa, jossa vaikutusalueen vesistöjen tila ei ole kaikilta osin hyvä ja vesistöihin kohdistuu muutakin kuormitusta.

Maatalouden ja metsätalouden näkökulmasta arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen sijoittuminen maa- ja metsätalousvaltaiseen ympäristöön sekä valuma-alueella syntyvät yhteisvaikutukset. YVA-ohjelmassa maankäyttöä

tarkastellaan erikseen, ja ympäristön nykytilassa on tunnistettu pelto- ja metsäalueiden merkitys alueen maankäytössä. Vesistövaikutusten arvioinnissa tulee siten huomioida myös muun maankäytön aiheuttama kuormitus, jotta hankkeen lisäkuormitusta voidaan arvioida realistisesti kokonaisuudessa. Luonnonvaraisten eläinten ja biodiversiteetin osalta YVA-ohjelmassa on tunnistettu alueen eläimistöä, kasvillisuutta, luontotyyppejä, vesibiologiaa ja suojelualueita koskevat selvitystarpeet. Ohjelmassa viitataan muun muassa liito-oravaan, viitasammakkoon ja saukkoon sekä luonnonympäristövaikutusten arviointimenetelmiin. Luke pitää tärkeänä, että vaikutukset arvioidaan paitsi laji- ja luontotyyppitasolla myös ekologisten yhteyksien, elinympäristöjen laadun ja hydrologisten muutosten kautta. Tämä on olennaista etenkin silloin, kun toiminta laajenee nykyisen rikastushiekka-alueen ulkopuolelle. Lisäksi yhtenä vaihtoehtona rikastushiekan varastoinnin sijaan olisi hyvä selvittää sen hyötykäyttö kaivoksen omissa prosesseissa tai kierrättäminen kaivosalueen ulkopuoliseen käyttöön.

Ilmaston ja hiilineutraalisuuden näkökulmasta YVA-ohjelmassa on oma ilmastoä käsittelevä lukunsa sekä viittaus Hiilineutraali Pirkanmaa 2030 -tavoitteeseen. Lisäksi ohjelmassa kuvataan rikastamon energian käyttöä. Luke katsoo, että ilmastovaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella paitsi energiankulutusta ja suoria päästöjä myös maankäytön muutoksista aiheutuvia vaikutuksia hiilivarastoihin ja hiilinieluihin.

YVA-ohjelman nykytilakuvaus on pääosin laaja ja useisiin aiempiin tarkkailu- ja selvitysaineistoihin tukeutuva. Erityisesti vesienhallinnasta, pintavesistä, pohjavesistä, rikastushiekan laadusta sekä luonnonympäristöstä on esitetty laajasti tausta-aineistoa. Ohjelmassa on myös esitetty vaikutusten arvioinnin yleinen menetelmäkehikko, vaikutusten merkittävyyden arviointi sekä epävarmuuksien huomioon ottaminen.

Luke pitää kuitenkin tarpeellisena, että YVA-selostuksessa täsmennetään erityisesti seuraavia asioita:

1. Kalasto- ja vesieliöstöselvitysten riittävyys: kalatalous- ja vesibiologiaa vaikutuksia tulee arvioida määrällisesti ja ekologisesti, ei ainoastaan vedenlaadun muutosten kautta.
2. Yhteisvaikutukset valuma-alueella: arvioinnissa tulee huomioida maatalouden, metsätalouden ja muun alueellisen kuormituksen vaikutus vastaanottavien vesistöjen kokonaistilaan sekä vesien käyttökelpoisuuden muutokset esimerkiksi maatalouden tai kasvihuonetuotannon kasteluvetenä
3. Luonnon monimuotoisuus: selvitysten tulee riittävästi kattaa suojellut lajit, luontotyypit, ekologiset yhteydet ja hydrologiset vaikutusmekanismit.
4. Ilmastovaikutukset: hiilineutraalisuustavoitteiden kannalta on tarpeen esittää elinkaarisoinen tarkastelu sekä kuvaus maankäytön muutosten vaikutuksista hiilitaseeseen.

Luke pitää myönteisenä sitä, että YVA-ohjelmassa on tunnistettu merkittävimiksi vaikutusalueiksi muun muassa pinta- ja pohjavedet, ilmanlaatu, luonnonympäristö ja ilmasto sekä että näihin kohdistetaan mallinuksia, tarkkailua ja erillisselvityksiä. YVA-selostuksessa on kuitenkin varmistettava, että selvitysten syvyys vastaa hankkeen riskitasoa ja vaikutusten mahdollista pitkäkestoisuutta.

Luke katsoo, että YVA-menettelyn tulokset tulee yhteensovittaa tiiviisti muihin hanketta koskeviin suunnitelmiin, tarkkailuihin ja lupamenettelyihin. Erityisen tärkeää tämä on vesienhoidon tavoitteiden, kalataloudellisen tarkkailun, pohjavesi- ja pintavesitarkkailun sekä kaivannaisjätteiden hallinnan BAT-periaatteiden näkökulmasta. YVA-ohjelmassa on tunnistettu yhteys vesienhoitosuunnitelmiin, valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin,

mineraalistrategiaan ja kaivannaisjätteiden hallinnan BAT-päätelmiin. Luke pitää tärkeänä, että vaikutusten arviointi tuottaa sellaista tietoa, jota voidaan käyttää suoraan ympäristö- ja vesitalouslupakäsittelyssä sekä patoturvallisuutta koskevassa viranomaisarvioinnissa. Lisäksi kalataloudellinen tarkkailu ja mahdolliset jatkossa tarvittavat luonnon monimuotoisuutta koskevat seurannat on syytä sovittaa YVA-selostuksessa esitettävään tarkkailu- ja lieventämistoimien kokonaisuuteen.

YVA-ohjelman mukaan hankkeen toteuttaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, mahdollisesti vesilain mukaista vesitalouslupaa sekä patoturvallisuusviranomaisen lausuntoa, padon luokittelua ja siihen liittyviä selvityksiä. Ohjelmassa kuvataan myös voimassa oleva ympäristölupa sekä hankkeen sijoittumiseen ja toimintaan liittyvät lupa- ja päätöstarpeet. Luken näkemyksen mukaan lupamenettelyissä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei toiminnasta aiheudu vesien tilan heikkenemistä, merkittävää haittaa kalastolle tai vesiluonnolle, pohjaveden pilaantumisen vaaraa eikä luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävää heikennystä. Tämän vuoksi YVA-selostuksen tulee antaa lupaharkintaa varten riittävät tiedot paitsi normaalitoiminnan myös häiriö- ja poikkeustilanteiden vaikutuksista. YVA-ohjelmassa on tunnistettu riskitekijöinä muun muassa pato- ja pohjarakenteiden vauriot, putkirikot, vesienkäsittelyjärjestelmien häiriöt, kemikaali- ja polttoainevuodot sekä ilmastonmuutoksen voimistamat ääri-ilmiöt.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke katsoo, että YVA-ohjelma muodostaa lähtökohdiltaan käyttökelpoisen perustan hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnille. Ohjelma tunnistaa useita keskeisiä vaikutusmekanismeja ja kohdistaa selvityksiä olennaisiin vaikutusalueisiin. Erityisesti pintavesiin, vesienhallintaan, luonnonympäristöön, kalastoon ja ilmastoon liittyvät tarkastelut ovat hankkeen kannalta keskeisiä. Jatkovalmistelussa on kuitenkin tarpeen varmistaa, että YVA-selostuksessa:

- arvioidaan vesistövaikutukset valuma-alueella ja suhteessa vesienhoidon tavoitteisiin,
- tarkastellaan kalasto- ja biodiversiteettivaikutuksia riittävän syvällisesti,
- huomioidaan maatalouden ja metsätalouden kanssa syntyvät yhteisvaikutukset,
- huomioidaan lähialueiden muiden luvitusprosessissa olevien maakäyttömuotojen muutosten yhteisvaikutukset ennakoivasti (esim. tuuli- ja aurinkovoimahankkeet)
- tarkastellaan läjitettävän materiaalin kierrätyspotentiaalia hyötykäyttöön
- sekä esitetään ilmasto- ja hiilineutraalisuusvaikutuksista riittävä, elinkaaritason arvio.

Näillä täsmennyksillä YVA-menettely voi tuottaa lupaharkinnan kannalta riittävän ja luonnonvarojen kestäväen käytön näkökulmasta käyttökelpoisen tietopohjan.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 02.06.2026 klo 12:29:35.

Lausunnon valmistelija(t):

Sirpa Piirainen

Pekka K Korhonen

Liitteet:

Tiedoksi: